

Toukokuun pirttikonsertissa Rovaniemen kotiseutumuseolla koetaan historian lehtien havinaa monessakin mielessä. Kamarikonserttisarjan taiteellisesta suunnittelusta vastaavan Kaamos-kvartetin vieraaksi saapuu aina Italiasta asti kvartetin alkuperäisjäsen, alttoviulisti Iisa Kostainen. Niin ikään vieraaksi saapuu Lapin kamariorkesterin vielä ennen kesää eläköityvä oboisti Markku Moilanen. Pöykkölän tunnelmallisessa pirtissä tarjoutuu siis vielä mahdollisuus kuulla pitkän uran Rovaniemellä tehneen hienon muusikon soittoa ennen ansaittuja eläkepäiviä.

"Valoa, varjoja ja fantasiaa" -nimen saaneen, järjestyksessään 16. pirttikonsertin alkupuolen teokset ovat molemmat ajalta ennen toista maailman sotaa. Englantilainen Benjamin Britten (s. 1913) ja amerikkalainen Samuel Barber (s. 1910) olivat molemmat tuolloin nuoria aikuisia, lahjakkaita säveltäjänalkuja. Tyyllillisesti Britten käytti kenties moderninpää sävelkieltä verrattuna uusromanttiseen Barberiin, mutta molemmat olivat omilla tavoillaan lyyrikkoja, ja konsertin alkupuolella kuullaankin monia hienoja melodian pätkiä. Britten sävelsi Fantasia-kvartetin jousitriolle ja oboelle vasta 18-vuotiaana, mutta teos osoittaa myös muodon ja soitinnuksen suhteen poikkeuksellista kypsyyttä. Fantasioivien melodioiden ja kadenssin kimppuun pääsee etenkin konsertin vieraileva tähti Markku Moilanen, mutta myös jousisoittajilla on omat herkkuhetkensä kappaleessa.

Barberin jousikvartetto on suurelle yleisölle tuttu erityisesti myöhemmin jousiorkesterille sovitetun hitaan osansa myötä. Tätä henkeäsalpaavaa Adagio-osaa on kuultu useiden merkkihenkilöiden hautajaisista, aina Albert Einsteinista Grace Kellyyn. Kvartetto kantaesitettiin vuonna 1936, kolme vuotta Brittenin Fantasia-kvartetin ensiesityksen jälkeen. Kvartetin säveltämisen aikaan Barber asui Itävallassa yhdessä kumppaninsa, Gian Carlo Menottin kanssa; sekä Brittenin että Barberin elämäkumppanit olivat miehiä. Barberin ainoaksi jäänyt jousikvartetto sai myös kantaesityksensä Euroopassa, Pro Arte -kvartetin esittäessä teoksen Roomassa Villa Aureliassa.

Suru ja luopumisen tuska kuvaavat hyvin myös konsertin toisen puolen pääteosta. Isän kuolema varjosti W.A. Mozartin g-mollikvinteton sävellystyötä. Teoksen sävy on melankolinen ja traaginen, säveltäjän g-mollissa kulkeville teoksille tyypilliseen tapaan. Teoksen kantaesityksensä vuosipäivä saattuu samalle viikolle pirttikonsertin kanssa, sillä tämä alttoviulistien päiväuni ja muutenkin mestarillinen kamarimusiikkiklassikko sai kantaesityksensä 16.5.1787. Kaikkien Mozartin jousikvintettojen tapaan kaksi alttoviulustemmaa omaava teos saa Pöykkölässä kuultavassa esityksessä alttoviulisteikseen sekä Kaamos-kvartetin nykyisen alttoviulistin Tuukka Susiluodon että kvartetin perustajajäsenen Iisa Kostaisen.

Konsertin valoisampaa puolta edustaa vastakohtana Barberin Adagiolle Mozartin samanniminen teos, joka kulkee onnellisessa ja autuaassa C-duurissa. Teos on englannintorven juhlaa kolmen jousisoittimen säestyksellä. Adagion syntyhistoria on jäänyt hämärään peittoon, mutta nykytiedon valossa se on sävelletty kvintettoja seuraavana vuonna 1788. Vain englannintorvelle kirjoitettu melodialinjan käsikirjoitus on säilynyt näihin päiviin, joten jousien säestys lienee jonkinlainen sekoitus säveltäjän itsensä sekä jälkipolvien huolellisen tutkimuksen tulosta.